

er et spil, hvor det gælder om at opnå magtpositioner for at kunne skaffe fordele til sig selv og sin egen gruppe. 1970'erne har vist de utilsigtede konsekvenser heraf, jvf. for eksempel Rose og Peters i Can Government Go Bankrupt? Men hvad kan vi stille i stedet? Med henvisning til Pranger's The Elipse of Citizenship erklærer Lafferty (p. 150):

What I have objected to in Martinussen's approach is not the admonition to more participation, but the admonition to more instrumentalist, self-interested participation. We can differentiate here between what Pranger calls the "political culture of power" and the "political culture of participation". The former is oriented toward securing special-interest advantage by means of hierarchical, representational organization and bargaining, while the latter is oriented toward developing both the individual and the community in relation to ideal-type norms.

Lafferty drager her i fuldt mål fordelene af at publicere otte år efter Martinussen, og måske nærmere femten år før konceptionen af den undersøgelse, Martinussen bygger på. Et nyt paradigme for participationsforskning, et måske mere durkheimiansk og maslowsk inspireret paradigme, er mildest talt endnu i sin vorden her i begyndelsen af 1980'erne. Lafferty er da heller ikke synderlig specifik, når han i det sidste afsnit opridses muligheden af, at kvinders deltagelse i politik vil få en opblomstring under en sådan, mere ekspressivt orienteret politisk deltagelse, hvori gevinsten ikke først og fremmest ligger på arbejdsmarkedet og i omfordelingen af offentlige midler.

Dette har noget karakter af at anbefale en guerillastrategi; og det efterlader spørgsmålet, om det ikke også er den sociologisk-politiske forsknings opgave at iagttage, hvordan de tunge hære slider sig op i hovedslaget?

Ole Borre

Per Drud Nielsen: Studier i hverdagsmusikkens sociologi. Teori, empiri, analyse. Århus: Forlaget Publimum, 1981, 450 s. i 2 bind. 135,00 kr.

Som musikunderviser i gymnasiet har jeg ofte oplevet den situation, at tilbud om og ideer til samarbejde med lærere i samfundsfag ikke har kunnet føres ud i livet - til trods for gensidig enighed om, at et sådant samarbejde måtte ligge lige for: Musik som en afgørende vigtig faktor i så at sige alle ungdomskulturelle sammenhænge, musik som vare og dermed som økonomisk størrelse, musik som social identifikationsfaktor, musik når vi kører bil og bus, når vi køber ind, når vi går til tandlægen, når vi er på arbejde, når vi kommer hjem fra arbejde, musik som vækker os om morgenen, og som vi falder i søvn til (hidden persuasion for 25 pct. of your waking life (Philip Tagg)) - musik som tilsyneladende dækker be-

er et spil, hvor det gælder om at opnå magtpositioner for at kunne skaffe fordele til sig selv og sin egen gruppe. 1970'erne har vist de utilsigtede konsekvenser heraf, jvf. for eksempel Rose og Peters i Can Government Go Bankrupt? Men hvad kan vi stille i stedet? Med henvisning til Pranger's The Elipse of Citizenship erklærer Lafferty (p. 150):

What I have objected to in Martinussen's approach is not the admonition to more participation, but the admonition to more instrumentalist, self-interested participation. We can differentiate here between what Pranger calls the "political culture of power" and the "political culture of participation". The former is oriented toward securing special-interest advantage by means of hierarchical, representational organization and bargaining, while the latter is oriented toward developing both the individual and the community in relation to ideal-type norms.

Lafferty drager her i fuldt mål fordelene af at publicere otte år efter Martinussen, og måske nærmere femten år før konceptionen af den undersøgelse, Martinussen bygger på. Et nyt paradigme for participationsforskning, et måske mere durkheimiansk og maslowsk inspireret paradigme, er mildest talt endnu i sin vorden her i begyndelsen af 1980'erne. Lafferty er da heller ikke synderlig specifik, når han i det sidste afsnit opridses muligheden af, at kvinders deltagelse i politik vil få en opblomstring under en sådan, mere ekspressivt orienteret politisk deltagelse, hvori gevinsten ikke først og fremmest ligger på arbejdsmarkedet og i omfordelingen af offentlige midler.

Dette har noget karakter af at anbefale en guerillastrategi; og det efterlader spørgsmålet, om det ikke også er den sociologisk-politiske forsknings opgave at iagttage, hvordan de tunge hære slider sig op i hovedslaget?

Ole Borre

Per Drud Nielsen: Studier i hverdagsmusikkens sociologi. Teori, empiri, analyse. Århus: Forlaget Publimum, 1981, 450 s. i 2 bind. 135,00 kr.

Som musikunderviser i gymnasiet har jeg ofte oplevet den situation, at tilbud om og ideer til samarbejde med lærere i samfundsfag ikke har kunnet føres ud i livet - til trods for gensidig enighed om, at et sådant samarbejde måtte ligge lige for: Musik som en afgørende vigtig faktor i så at sige alle ungdomskulturelle sammenhænge, musik som vare og dermed som økonomisk størrelse, musik som social identifikationsfaktor, musik når vi kører bil og bus, når vi køber ind, når vi går til tandlægen, når vi er på arbejde, når vi kommer hjem fra arbejde, musik som vækker os om morgenen, og som vi falder i søvn til (hidden persuasion for 25 pct. of your waking life (Philip Tagg)) - musik som tilsyneladende dækker be-

behov hos os, uanset bestemmelsen som vare, produceret i et kapitalistisk samfund.

Hvorfor blev dette samarbejde, som altså forekommer indlysende, så ikke til noget? Der er naturligvis mange grunde: skematekniske vanskeligheder, opdeling af eleverne på forskellige hold, tidspres m.m. Disse trivielt-tekniske, men bestemt ikke uvæsentlige vanskeligheder vil jeg i denne sammenhæng springe over og gå direkte til en meget væsentlig og afgørende grund: manglen på egnet undervisningsmateriale, dvs. materiale som tilfredsstiller begge fags krav og ønsker.

Per Drud Nielsens bog er et bud på et sådant materiale, også selv om den ikke fra forfatterens side er tænkt direkte til undervisningsbrug. Jeg skal senere vende tilbage hertil.

Per Drud Nielsen har i flere år som underviser, forsker og skribent inden for musikfaget på Aarhus Universitet (nu AUC) beskæftiget sig med videnskabsteoretiske spørgsmål, sociologi og tilgrænsende emnekredse. Hans seneste arbejde om hverdagsmusikken kommer derfor ikke som en overraskelse. Overraskende ej heller, at bogens opbygning er omhyggeligt gennemtænkt og logisk stærkt gennemført, men uhyre kompakt og svært læselig. Dels er typografien - trods sin logik - en for voldsom demonstration af IBM-skrift-kuglehoved-typen, dels er sproget af den universitære marx-familie, som i sin kombination af højeste præcision og bredeste dækning (blandt andet mod opponenteres fingerede misforståelser) går hen og bliver vel omstændelig, for nogle rent ud sagt skræmmende at give sig i kast med. Den overraskelse, jeg gerne havde set bogen præsentere, var et bud på nedbrydning af sprogbarrierer, på letlæselighed; ikke ved "pædagogisk" udvanding, men med hele det aggressionsskabende potentiale i behold. Den overraskelse udeblev desværre.

Men nu til indholdet. Som titlen angiver falder bogen i tre hovedafsnit. Teori og analyse er samlet i bind 1, empirien (dvs. udskrifter af radioudsendelser, nodemateriale, diagrammer og tabeller fra en lytterundersøgelse, interviews m.m.) i bind 2. Per Drud Nielsens programerklæring for dette indhold er "En konsum-, behovs- og subjektivitetsorienteret materialisme" - som teoretisk ramme omkring - "En ikke-positivistisk empiri".

Det er interessant at iagttage, hvorledes forfatteren selv "subjektivitetso-rienteres" i stadig højere grad, efterhånden som han bevæger sig gennem teori-delens indledende kapitler (Kritik: Den "princielle" positivisme versus Frankfurterskolen, Den hjemlige ideologikritik versus refleksopfattelsen og Den hjemlige materialistiske popkritik i 70'erne) til det ovenfor citerede program og videre frem mod analysedelens to store hovedafsnit om hverdagsmusikken (blandt andet om P3, Musik til arbejdet og "til fritiden", Hverdagsmusik som ideologi

m.m.) for endelig i den afsluttende opsamling at skrive sig varm i en næsten spændingsmættet medrivende stil. At det forholder sig således, er Per Drud Nielsen udmærket klar over og anbefaler derfor i forordet almindeligt interesserede læsere at begynde ved analysedelen. I samme forord begrundes også, hvorfor empiri-delen er samlet i et særskilt bind 2: Af pædagogiske hensyn! I pædagogiske sammenhænge forestiller forfatteren sig empiri-delen anvendt som en slags "elevens bog", medens bind 1 mere er for lærere. God idé!

Lad mig et øjeblik holde fast ved det pædagogiske, men i tværfaglig sammenhæng. Genstandsområdet i Per Drud Nielsens bog er "hverdagsmusikken" og nok ikke det mest anvendte eksempelområde til daglig i samfundsfagsundervisningen i arbejdet med for eksempel statistik. Min fornemmelse siger mig endvidere, at konsumspørgsmålet her oftere vil være knyttet til undersøgelser af materiel levestandard end til behov/behovstilfredsstillelse hos enkeltindivider eller statuskategorier. Uanset om jeg har ret i denne fornemmelse eller ej, kan der med "Studier i hverdagsmusikkens sociologi" såvel leveres egentligt statistisk materiale, som åbnes op for spændende, nærværende og direkte vedkommende perspektiveringer, idet nemlig: Ihvorvel bogen primært henvender sig til musikfolk, så er folk - ikke blot de unge, men også voksenbefolkningen, som Per Drud Nielsen fokuserer på - storforbrugere af musik, og derved er hverdagsmusikken ikke kun et anliggende for bogens primære læsere.

Afslutningsvis tilbage til indholdet: Per Drud Nielsen er udmærket klar over, at han gennem sin kritiks tilgang til emnet og i forsøget på at afdække "hvilke livskvaliteter i hverdagen som - på godt eller ondt - udgør de samfundsmæssige betingelser for hverdagsmusikkens behovsreservoir" i overvejende grad fokuserer på "ondt" og dermed vil kunne kritiseres for ensidighed. Jeg mener nu ikke, at man i den konkrete situation behøver at tage en sådan eventuel kritik særlig alvorlig. Alvorligt forekommer det mig imidlertid, at bogen klinger en smule pessimistisk ud. Forfatteren ville være en ringe marxist, om han ikke også forbandt beskæftigelsen med musik som en af vejene til en bevidsthed forbundet med samfundsmæssig handlekraft. Men: "Hvor hverdagsmusikken fungerer som underholdning og hverdagskontrast, da er dens "protest" over for hverdagene sammenfiltret med en afmægt over for disse dages fremtidsperspektiv - eller manglen på samme - som i mange tilfælde gør den musikalske underholdning til regression og eskapisme. - Og hvor hverdagsmusikken ikke er den deciderede underholdning, men de mere indifferent aflyttede lydtapecetter, da er hverdagsmusikken et "akkompagnement" til hverdagen. Den udtrykker her med andre ord en binding af bevidstheden til en dagens og vejens praksis, og heller ikke denne binding af bevidstheden levner noget rum for visioner om andre dage og andre veje, som kunne være bedre. På denne måde

modsvares min ensidige tilgang til hverdagsmusikken af en ensidighed i denne hverdagsmusik selv" (s. 241).

Denne pessimistiske formulering fra en forfatter, som har følt sig sat på noget af en "tværfaglig uriaspost" vil jeg opfatte som en opfordring til inden for såvel forskning som undervisning at etablere et samarbejde, som på længere sigt skal muliggøre en bortvejring af denne pessimisme.

Man anskaffe sig bogen og erindre sig Slumstormernes kampsang fra dengang: "Det kan blive bedre kammerat. Men du klarer den ikke alene"!

Ole Straarup

Gert Petersen, Om fredens nødvendighed, København: Vindrose, 1981, 211 s., 18,00 kr.

Det er vel nok godt, at Gert Petersen ikke er udenrigsminister. Var han det, ville han nemlig ikke have tid til at skrive bøger om sikkerhedspolitik, og det gør han ganske godt.

Der er dog mange forskellige måder som Gert Petersens nye bog om sikkerhedspolitik kan angribes og kritiseres på. Den baserer sig på et ofte meget tyndt kildegrundlag, idet en stor del af oplysningerne stammer fra avisartikler, og enkelte rapporter, der anvendes forholdsvis ukritisk. Samtidig er der en tendens til at fortolke historiske begivenheder som et resultat af enkeltfaktorer. Årsagen til den sovjetiske indlemmelse af øst-europa ses således som en konsekvens af den ultimative linje, som USA følger i de første efterkrigsår. Det var ikke en sovjetisk plan, der lå bagved, skriver Gert Petersen, 'historisk var den en refleks på USAs politik' (s. 103).

Andre steder er der bedømmelser af staternes politik, der forekommer stærkt forenklet og også farvede. Eksempelvis hævdes det, at når Cuba opnår formandskabet i de alliancefrie landes bevægelse, så er det et udtryk for, at alle staterne anerkendte Cubas uafhængige og alliancefrie position. Ud fra forløbet af de møder, som den alliancefrie bevægelse har holdt både før og efter valget af Cuba, er det en håndfast påstand.

Bogen kan kritiseres, og man skal læse den kritisk. Der er behov for at nuancere og for at stille spørgsmålstejn ved, hvad der fremstår som sikre konklusioner, men bogen er ikke en fagbog om sikkerhedspolitik. Det er en politisk bog, skrevet af en engageret politiker, og det er i virkeligheden sådan, den skal bedømmes.

Gert Petersens intention med bogen er at medvirke til at forhindre yderligere